

EESTI TEADUSTE AKADEEMIA KÜBERTURVALISUSE KOMISJON

Koosolek nr. 5

Tartus,

16. jaanuaril 2024

Koosolek kestab kl 10.30-13.30

Osalevad: komisjoni esimees akadeemik Dan Bogdanov, Alo Einla, Jan Willemson, Kristjan Krips, Arne Koitmäe, Ahto Truu, Teet Raidma, Liisa Past, Priit Vinkel ja Ivo Kubjas.

Külalisena Indrek Leesi valimiskomisjonist.

Puuduvad: Mihkel Solvak ja akadeemik Tarmo Uustalu..

PÄEVAKORD

- 1) Mida on uut valimiste tehnoloogiliste lahenduste ja õigusruumi arenduses? (kõik osalejad). Oleme seda viimastel istungitel teinud ning komisjoni esimees näeb väärtust selles, et kõik töötaks ühtses inforuumis. Võib juhtuda, et midagi märkimisväärset juhtunud ei ole, ning arutelu tuleb lühike.
- 2) Koodivaramusse loodud struktuuri tutvustus (Kristjan Krips). Kristjan näitab varamusse loodud kaustastruktuuri ja tööriistu.
- 3) Kodutööna tehtud turvaanalüüside ülevaatus ja koostööna täiendamine (kõik).

PROTOKOLL

- 1) Mida on uut valimiste tehnoloogiliste lahenduste ja õigusruumi arenduses?
 - a. Akadeemik Dan Bogdanov toonitab mõtet, et nüüd, kus akadeemia on võtnud kohustuseks luua avalik riskianalüüs, tuleb mõelda, kuidas akadeemia töö avalikus ruumis tajutav on. Sellega seoses

uurisime, kuidas RVT tegutseb avalikus ruumis oleva valimiste alase kommunikatsiooni juhtimisega.

- b. Arne Koitmäe sõnul jälgib RVT toimuvat ning valmistab vajadusel ette selgitusi.
- c. Jan Willemson tõdes, et ta saab aeg-ajalt maailma teadlaskonnalt (sh doktorantidelt) kirju ja pöördumisi e-hääletamise kohta. Kommunikatsioon kasvab ja see segab tuntavalt igapäevatööd. Kas RVT on plaanimas ka rahvusvahelist kommunikatsiooni?
- d. Liisa Past tõstatab küsimuse, kas selles, mida Eesti valimiste kohta räägitakse, on ka midagi uut. St kas on kriitika juba läbi korrutatud argumentidega või on kvalitatiivselt uus tase?
- e. Jan Willemson selgitas, et valimiste tehnoloogiale on mitmeid tehnilisi uuendusi, kuid kuna nende kaalutlemiseks pole ametlikku avalikku mehhanismi olnud, siis on see avanud mitteametliku arutelu. Lisaks on m-valimistega seoses olnud uusi, seni käsitlemata riske ning nende üle on avalik arutelu pidamata.
- f. Kristjan Krips mainis, et sotsiaalmeedias toimuvates vestlustes on juba näha ka vandenõuteooriate algeid.
- g. Akadeemik Dan Bogdanov küsib: kui tulevad m-valimised ja on juurde tulemas tööd, kui saame riskianalüüsi üles, siis on vaja riigi poolel ka uusi inimesi neid ülesandeid täitma. Arne Koitmäe täpsustab, et RVT-le märkimisväärses mahus uusi ressursse ette nähtud ei ole selleks tööks.
- h. Teemat vahetades, Arne Koitmäe informeerib komisjoni, et valimisseaduse muutmise eelnõule tuli päris palju muudatusi EKRE fraktsioonilt, neid oli üle 200. Oodatakse ka riigikohtu lahendeid.

2) Koodivaramusse loodud struktuuri tutvustus (Kristjan Krips)

- a. Kristjan Krips näitab töövaramut ja töövooge. Ta on teadlik, et kõik komisjoni liikmed ei ole veel juurdepääsu saanud.
- b. Kristjan tutvustab esialgset struktuuri. Esialgu on sisustatud m-valimiste kataloog. Kataloogi alamkataloogid on ohuobjektid ja seal sisalduvad failid on riskide kirjeldused.
- c. Teeme esialgu mõned ohustsenaariumid näidisenäidiseks läbi, aga ei hakka analüüsima. On lootus saada kataloog valmis kevadeks, samuti peab ta olema retsenseeritud ja valmis avalikustamiseks piisavalt läbipaistvana. Tema eesmärk on aidata riigil probleeme ennetada ja vältida.
- d. Liisa Past küsib, kas tekib klassikaline riskimaatriks.
- e. Kristjan Kripsi vastab, et jah. Analüüsitakse erinevaid ohte, et oleks võimalus neid omavahel näiteks tõsiduse mõttes võrrelda. Küsimuse all on, kuidas malli täiendada. Lisatud on juhised. Mis

on ohuagendi tüüp? Ei pea olema ilmtingimata pahatahtlik, võib olla töötaja, kes tegi vea.

- f. Vaadeldi läbi esimesi riske ning tekkis elav arutelu malli üle. Akadeemik Dan Bogdanovi soov on, et komisjon vaataks läbi mitu riski ning sellest lähtuvalt tehakse ettepanekud, kuidas parandada üldist malli.
 - g. Teet Raidma soovitus on, et kirja tuleks panna üldine ohukäsitluse juhhis.
 - h. Liisa Past uurib, kes temaatika ühetimõistmiseks on olemas eestikeelne leksika ehk sõnavara. Oluline on selles tööprotsessis, et kasutataks sama leksikat. Akadeemik Bogdanov kinnitas, et lähtutakse standardipõhisest sõnavarast, mis on tekkinud ISO/IEC 27000 standardiseeria tõlgetest. Vastavat sõnastikku saab näha vabalt <https://akit.cyber.ee/>
- 3) Järgmises päevakorrapunktis käidi üheskoos üle kodutöödena analüüsitud riske ning täiendati nende analüüsi.
- a. Jõuti üle vaadata kuus riski ning igaühe kohta andsid istungil osalejad ka mõju ja võimalikkuse hinnangud skaalal 1-5. Selle harjutuse eesmärk on võrrelda erinevate taustadega isikute riskitajusid. Kaks kolmandikku riskidest hindasid komisjoni liikmed üsna võrdselt. Kahe puhul (nt valeinfokampaaniate risk) puhul erinesid mõjuhinnangud.
 - b. Kokkuvõtvast arutelus nenditi üheskoos, et avalikustatava riskianalüüsi mõju oleks kõrgem, kui see oleks tehtud võrdlusena paberil ning arvutil valimistega. Komisjoni juht nõustus, kuid nentis, et ei julge veel tagada, et sellega valmis saadakse.
 - c. Lepiti kokku, et järgmisel istungil keskendutakse veel m-valimiste riskide analüüsile, aga lubatud on analüüsida ka teiste valimiste tehnoloogiate riske.
 - d. Iga komisjoni liige võib valida endale meelepärased riskid, mida analüüsida.

Koosoleku juhataja:
Protokollis:

Dan Bogdanov
Ülle Sirk